

Людмила Загурська,
вчителька початкових класів
ліцею № 21 м. Житомира

Інна Загурська,
кандидатка психологічних наук,
доцентка кафедри соціальної та практичної психології
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ВРАХУВАННЯ СИЛЬНИХ СТОРІН ТА ТРУДНОЩІВ ЯК ОСНОВА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ ІЗ РОЗЛАДОМ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Освітнє середовище для учнів із розладом аутистичного спектра (РАС) - це те середовище, яке може і має бути сприятливим у напрямку виявлення та розвитку сильних сторін в особистості дитини. Ідентифікація сильних сторін дозволить надавати ефективну психолого-педагогічну підтримку, спрямовану на усвідомлення дитиною власних ресурсних можливостей як інструменту подолання труднощів у когнітивній, емоційній, поведінковій сфері та сфері міжособистісних стосунків.

Досліджуючи проблему виявлення сильних сторін та здібностей дітей із РАС, О. Інютіна дійшла висновку, що більшість психодіагностичних методик спрямовані на визначення дефіцитних станів у психосоціальному розвитку дитини та не сформованих відповідно до віку навичок [1]. Таким чином акцент ставиться на труднощах, а не на сильних сторонах дитини, що однозначно звужує можливості ефективної психолого-педагогічної підтримки.

Про важливість опори на сильні сторони як рушійної сили в розвитку дитини наголошує також Н. Сайко. Усвідомлення власних сильних сторін дозволить, зокрема, формувати життєстійкість [3].

На нашу думку, для ідентифікації сильних сторін та виявлення труднощів у дітей із РАС можна скористатися опитувальником "Сильні сторони та труднощі" [2]. Опитувальник не є діагностичним, він радше є тим інструментом, за допомогою якого вчитель, психолог, батьки зможуть зрозуміти, які сильні сторони є в розвитку дитини та як за їх допомогою можна навчити дитину справлятися з наявними труднощами. Опитувальник побудований за

принципом тверджень, які описують когнітивну, емоційну, поведінкову сферу, сферу міжособистісних стосунків. Кожне із тверджень аналізується дорослим (вчитель, психолог, батьки) та визначається, у якій мірі те, що описує твердження, правдиве по відношенню до дитини.

Наприклад, серед тверджень, які дозволяють проаналізувати сильні сторони в розвитку емоційної сфери та у сфері міжособистісних стосунків є такі:

- Уважний(-а) до почуттів інших людей
- Охоче ділиться з іншими дітьми (ласоцями, іграшками, олівцями тощо)
- Намагається допомогти скривдженому, засмученому або тому, хто погано почувається
- Приклади тверджень, які є інформативними щодо сильних сторін у розвитку когнітивних процесів:
 - Виконує завдання з початку до кінця, уважний(-а) та зосереджений(-а)
 - Обдумує все до кінця, перед тим як діяти

Проаналізувати види труднощів у різних сферах життя та тривалість цих труднощів у часі дозволяють запитання на кшталт "У цілому, чи вважаєте Ви, що у дитини є труднощі в одній або кількох з наступних сфер: настрій, увага, поведінка, стосунки з іншими людьми?".

Також опитувальник містить запитання відкритого типу "Чи є у Вас ще якісь зауваження або чи стурбовані Ви ще чимось?", що дозволяє дорослому дати розгорнуту відповідь по відношенню до якихось сфер у розвитку дитини, які не були охоплені попередніми твердженнями.

Іншими словами, аналіз всіх тверджень опитувальника слугує певними орієнтирами для фахівців у пошуку ефективних форм психолого-педагогічної підтримки учнів із розладами аутистичного спектра.

Перспективною вбачається ідея розробки конкретних психолого-педагогічних технік/вправ, спрямованих на усвідомлення дитиною власних сильних сторін та вироблення навичок подолання труднощів у когнітивній, емоційній, поведінковій сфері, сфері міжособистісних стосунків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інютіна О. В. Використання сильних сторін та здібностей дітей з РАС в роботі психолога. *Габітус*. 2021. Випуск 29. С. 69-76. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/29-2021/13.pdf>. (дата перегляду: 20.08.2024).

2. Опитувальник: сильні сторони та труднощі. Громадська онлайн-бібліотека УІКПТ. URL: https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/SDQ_Ukrainian_p4-16full.pdf. (дата перегляду: 20.08.2024).

3. Сайко Н. О. Метод опори на сильні сторони особистості у виховному процесі. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 25 листопада 2021 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. С. 63-65. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/10118> (дата перегляду: 20.08.2024).